

6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU KAPSAMINDA DOĞRUDAN TEMSİL MÜESSESESİ

Arş. Gör. Bahadır DEMİR¹

ÖZET

Bir hukuki işlem kural olarak sadece o hukuki işlemi yapan kimseler hakkında hüküm doğurur. Buna karşın, ekonomik hayatın büyük bir gelişme göstermesi, uzmanlığın önem kazanması, milletlerarası ilişkilerin artması, kişilerin bütün hukuki işlemleri bizzat yapmasını imkânsız kılmıştır. Böylece temsil, günümüzde önemi gittikçe artan bir hukuki müessese haline gelmiştir. Temsil müessesesi sayesinde, işlemler bir temsilci vasıtasıyla yapılmakta ve böylece kişi dünyanın farklı yerlerinde aynı anda hukuki işlemler tesis edebilmektedir. Temsil müessesesi, medeni hakları kullanma ehliyetinden yoksunluk sebebiyle hukuki işlemi bizzat yapmak imkânına sahip olmayan kimseler bakımından da önem arz etmektedir.

Temsil müessesesi, hukuki işlemlerde özellikle sözleşmelerde büyük önem taşımaktadır. Kanun koyucu temsil müessesesini, Türk Borçlar Kanunu'nun 40-48 maddeleri arasında düzenlemiştir. Bu hükümler temsil ile ilgili genel hükümlerdir. Kanun koyucu bu genel hükümlerin dışında, temsil ile ilgili olarak özel hükümlerine de, Türk Borçlar Kanunu'nun 547-554 maddeleri arasında yer vermiştir. Böylece Türk Borçlar Kanunu'nun özel hükümlerinde düzenleme bulunmadığı

---

¹ Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Elemanı. E-Mail: law.bahadirdemir@gmail.com.

takdirde genel hükümlere başvurulması amaçlanmıştır. Son olarak Türk Borçlar Kanunu'nun temsil ile ilgili hükümleri Türk Medeni Kanunu madde 5²'deki yollama nedeniyle Medeni Kanun alanındaki tüm iradi temsil halleri için uygulama bulabilir.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Doğrudan Temsil, Temsilci, Temsil Olunan, Temsil İlişkisi.

DIRECT REPRESENTATION ESTABLISHMENT WITHIN TURKISH CODE OF OBLIGATIONS NO. 6098

ABSTRACT

As a rule, a legal transaction yields a judgment only about person/people carrying out such transaction. However, the great development in economic life, rising importance of specialization, and increase in international relations have made it impossible for people to carry out all of their legal transactions by themselves. In this way, representation has become a legal institution whose importance increases day by day. Thanks to this institution, transactions are carried out through representatives. In this way, people are able to carry out legal transactions in different places of the world simultaneously. The institution of representation is of importance also for people who do not have a possibility to carry out legal transactions by themselves because of lack of capability to exercise civil rights.

The institution of representation is of vital importance for legal transactions, contracts being in the first place. The lawmaker in Turkey has regulated the institution of representation in the 40th to 48th articles of the Turkish Code of Obligations. These articles contain general provisions regarding representation. The lawmaker has also inserted special provisions concerning representation in the articles 547 to 554 of the Turkish Code of Obligations besides such general provisions. At this

---

² **TMK. m. 5:** “Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır”.

point, the aim is to make sure that general provisions are applied when the special provisions of the Turkish Code of Obligations do not include relevant regulations. Finally, the provisions of the Turkish Code of Obligations regarding representation may be applied to all voluntary representation conditions within the scope of the Civil Code because of the reference in the Turkish Civil Code article 5³.

Keywords: Representation, Direct Representation, Representative, Represented, Representative Relationship.

1. DOĞRUDAN TEMSİL KAVRAMI VE BENZER KURUMLARDAN FARKI

I. DOĞRUDAN TEMSİL KAVRAMI

Bir kimsenin temsilci sıfatıyla diğer bir kişi adına hukuki işlem yapmasına “*temsil*”, temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişkiye “*temsil ilişkisi*”, yapılan hukuki muameleye de “*temsil yolu ile yapılan hukuki muamele*” denir⁴. Temsil ilişkisinde hukuki işlemi üçüncü kişi ile temsilci kurmasına rağmen yapılan işlemde doğan hukuki sonuçlar, temsil olunanın ad ve hesabına doğmaktadır⁵.

Temsil, dolaylı ve doğrudan temsil olmak üzere ikiye ayrılır. Hukuki işlem önce temsilci adı ve hesabına kurulup daha sonra bu işlemler temsil olunana başka bir hukuki işlemle intikal ettirilirse, TBK. m. 40/III gereği buna “*dolaylı temsil*” denir. Buna karşın hukuki işlemin sonuçları temsilcinin adı ve hesabında değil de, doğrudan doğruya temsil olunan adı ve hesabında sonuç doğuruyorsa buradaki temsile de TBK. M. 40/I gereği “*doğrudan temsil*” denir. Ancak temsil ifadesi esas itibariyle

³ **The article 5 of the Turkish Civil Code:** “*The general provisions of this Code and Code of Obligations apply mutatis mutandis to all private law relations*”.

⁴ **OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, Turgut,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası, İstanbul 2012, s. 164.

⁵ **AKYOL, Şener,** Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009, s. 151.; **GÜNAY, Cevdet İlhan,** Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 2012, s. 236.; **HATEMİ, Hüseyin/GÖKYAYLA, Emre,** Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 2. Baskı, İstanbul 2012, s. 100.; **NOMER, Haluk N.,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, İstanbul 2012, s. 94.; **İNCEOĞLU, M. Murat,** Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2009, s. 8.; **FEYZİOĞLU, Necmettin Feyzi,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1976, s. 386 vd.

doğrudan temsili ifade eder⁶. Zira hem temsil yetkisinin var olması, hem temsilcinin bu yetkiye dayanarak ve temsili veren adına ve hesabına davrandığını açıklayarak⁷ sözleşme kurması doğrudan temsil olarak adlandırılır⁸.

Temsil kurumunda bir hukuki işlemi başkası adına yapan kimseye “*temsilci*”, temsilcinin adına hareket ettiği kişiye “*temsil olunan*”, temsilcinin kendisiyle hukuki işlem yaptığı kişiye de “*üçüncü kişi*” denilir. Temsil yetkisi, temsil olunanın hukuki işlemler kurma yetkisinin ve ehliyetinin bir parçasıdır. Fiil ehliyeti olan herkes potansiyel olarak temsil yetkisi verme iktidarına sahiptir⁹. Görüldüğü üzere temsil yolu ile yapılan hukuki işlemlerde üç kişi yer almaktadır. Temsilcinin kurduğu sözleşmenin tarafları, üçüncü kişi ve temsil olunandır. Doğrudan temsil müessesesinde temsilci sözleşmeye taraf olamaz. Bu sebeple, temsil olunan, temsilci aracılığıyla kurulan sözleşmenin kendisine yüklediği borçları ifa etmek mecburiyetindedir¹⁰. Buna karşın, bahsi geçen sözleşmenin karşı tarafı olan üçüncü kişiye karşı da sözleşmeden doğan haklarını kullanabilir.

Temsile konu sözleşmenin tarafı temsil olunan olduğu için sözleşmenin yapılabilmesi için gerekli ehliyet koşulu da temsil olunanın bünyesinde aranır. Yetkilendirme işleminin geçerli olması için, TMK. m. 10 gereği temsil olunanın tam fiil ehliyetine sahip olması gerekir¹¹. Bu

---

⁶ **NOMER**, s. 94. Doğrudan temsil, temsil kurumunun özü ve yaygın biçimidir. Roma Hukuku’ndan itibaren tartışılan, en çok sorun yaratan, geniş tartışmaların odağında olan doğrudan temsildir.

⁷ Temsilcinin temsil yetkisine dayanarak ve temsil olunanın nam ve hesabına davrandığını açıklayarak sözleşme kurması doğrudan temsildir.

⁸ **AKYOL**, s. 151.

⁹ **REİSOĞLU, Sefa**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2012, s. 150.; **AKINTÜRK, Turgut**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2006, s. 74.

¹⁰ **AKYOL**, s. 153.

¹¹ **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip/ HATEMİ, Hüseyin/ SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, 5. Bası, İstanbul 2010, s. 653.; **AKINTÜRK**, s. 74. Belirtmek gerekir ki, sınırlı ehliyetsizler (ayırt etme gücü olan küçük veya kısıtlılar), TMK. m. 16/I gereğince kendilerinin bizzat serbestçe yapabileceği

nedenle temsil olunan tek taraflı irade açıklamasıyla temsilciye yetki verirken iradesi sakatlanmış ise, verilmiş olan temsil yetkisi, TBK. m. 39 gereğince iptal edilebilir¹². Ayrıca temsil olunan, vermiş olduğu temsil yetkisini her an geri alma hakkına da sahiptir.

II. BENZER KURUMLARDAN FARKI

A. Organ ile Temsilci Arasındaki Fark

Tüzel kişiler organları vasıtasıyla fiil ehliyetlerini kullanırlar. Bu bakımdan organın beyan ettiği irade tüzel kişinin iradesi manasına gelmektedir. Diğer bir deyişle organ tüzel kişinin bizzat kendisidir. Bu sebeple, temsil kavramı organlar içinde kullanılmasına karşın burada TBK. m. 40 vd. anlamında bir temsil söz konusu değildir¹³. Gerçekten de, TMK m. 50’de tüzel kişilerin iradesini, organları aracılığıyla açıklanacağını ve organların hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokabileceği düzenlenmiştir. Temsil de ise, temsil olunan kişiden başka bağımsız bir kişinin varlığı söz konusudur. Temsilci adı verilen bu kişinin temsil yetkisi sınırları dâhilinde yaptığı hukuki işlemler, temsil olunan adı ve hesabına yapılmış kabul edilir. Bunun yanında, tüzel kişinin organları, tüzel kişinin adına ve hesabına işlem yapmak üzere bir başkasını temsilci olarak tayin edebilirler¹⁴.

B. Haberci (Ulak) ile Temsilci Arasındaki Fark

Haberci (nuntius), muhbir veya ulak olarak da adlandırılmaktadır¹⁵. Haberci, bir iradeyi değiştirmeden olduğu gibi başkasına ulaştıran, kendi iradesini kullanmayan kimsedir. Misal olarak, Ahmet, Bekir’den, Cemil’e gidip kira sözleşmesini olduğu gibi kabul etmesini isterse, Bekir burada haberci konumundadır. Temsilci ise, temsil olunanın iradesini olduğu gibi

---

işlemlerde (bağışlama gibi), veli veya vasilerinin rızalarına gerek olmaksızın bir başkasını temsilci olarak yetkilendirebilirler.

¹² AKYOL, s. 154.

¹³ GÜLERCİ, Altan Fahri /KILINÇ, Ayşe, 6098 Sayılı TBK ile Karşılaştırmalı Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2011, s. 130.

¹⁴ KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Ankara 2012, s. 224.

¹⁵ ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 2. Baskı, İstanbul 2012, s. 364.

üçüncü kişiye nakleden kimse olmayıp, temsil olunanın adına ve hesabına kendi iradesini açıklayan kişidir¹⁶. Sonuç olarak, haberci bir iradeyi başka bir kişiye ileten vasıtayken¹⁷, temsilci, kendi iradesini kullanarak başkasının adına ve hesabına temsil olunanın iradesine uygun olarak hukuki işlem tesis eden kimsedir¹⁸.

C. Vekil ile Temsilci Arasındaki Fark

Vekil, vekâlet sözleşmesi gereğince başkasının adına ve hesabına hareket eden kimsedir¹⁹. Bu bakımdan vekil, vekâlet sözleşmesine binaen vekâlet verenin temsilcisi konumundadır²⁰. Temsilin varlığından söz edebilmek için taraflar arasında mutlaka bir sözleşmenin kurulmuş olmasına gerek yoktur. Vekâlet ise bir sözleşmedir ve sözleşmenin her iki tarafının karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları neticesinde kurulabilir²¹. Vekâlet sözleşmesi dolayısıyla vekil ile müvekkil arasında sözleşmeden kaynaklı bir borç ilişkisi doğar. Buna karşılık temsil ise, tek taraflı bir hukuki işlemdir ve etkisini sadece dış ilişkilerde gösterir. Nihayet, vekâlet sözleşmesinde vekil, sözleşmede belirtilen işi yapmakla yükümlü iken, temsil yetkisinin verilmesi temsilciyi yükümlülük altına sokmaz²². Temsilci verilen işi yapmaktan kaçınabilir, zira temsilde ilgili temsilci sadece yetkilendirmiştir.

2. DOĞRUDAN TEMSİLİN ŞARTLARI

I. GENEL OLARAK

Doğrudan temsilin söz konusu olabilmesi, diğer bir deyişle temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemde doğan hak ve borçların doğrudan doğruya temsil olunana ait olabilmesi için, başlıca iki şartın

---

¹⁶ İNCEOĞLU, s. 14.; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 131.; ANTALYA, s. 364.

¹⁷ Habercinin iletiyi yanlış iletilmesiyle ilgili olarak **TBK. m. 33**: “Sözleşmenin kurulmasına yönelik iradenin haberci veya çevirmen gibi bir aracı ya da bir araç tarafından yanlış iletilmiş olması hâlinde de yanılma hükümleri uygulanır” hükmü mevcuttur.

¹⁸ KILIÇOĞLU, s. 225.

¹⁹ Bkz. **TBK. m. 502** vd.

²⁰ HATEMİ/GÖKYAYLA, s. 100.

²¹ GÜLERCİ/KILINÇ, s. 131.

²² ANTALYA, s. 365.

gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bunlardan ilki, “*temsil yetkisinin temsilciye verilmesi*” yani yetkilendirme, diğeri ise, “*başkası adına hareket edildiğinin açıklanması*”dır.

II. TEMSİL YETKİSİNİN TEMSİLCİYE VERİLMESİ (YETKİLENDİRME)

A. Genel Olarak

Doğrudan temsilin söz konusu olabilmesi için aranan şartlardan birisi, temsilcinin temsil yetkisine sahip olmasıdır²³. Bir kimsenin temsilci olabilmesi için, temsil olunanın tek taraflı ve karşı tarafın kabulüne bağlı olmadan varması gerekli ve yeterli irade açıklamasında bulunması şarttır. Temsil olunan tarafından tek taraflı olarak iletilen irade açıklamasının temsilci olacak kimsenin hukuk alanına girmesiyle o kimse “temsilci” olur²⁴. Temsilcinin temsil yetkisi ya kanundan ya da temsil olunanın iradesinden doğmuş olabilir²⁵. Gerçekten de, velayet altından ki küçükler ile kısıtlanmış olanları temsil eden kimselerin temsil yetkisi, kanundan doğmaktadır²⁶. Temsil yetkisi bir hukuki işlemde de doğmuş olabilir. Diğer bir deyişle temsil olunan, temsilciye tek taraflı bir irade açıklamasıyla da temsil yetkisi verebilir²⁷.

B. Temsil Yetkisinin Verilmesinde Ehliyet

Temsil yetkisi vermede, diğer hukuki işlemlerde olduğu gibi ehliyete ilişkin genel kurallar uygulanır. Diğer bir deyişle, temsil yetkisinin geçerli olarak verilebilmesi için, temsil olunanın TMK. m. 10

²³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 673., AKYOL, s. 155.; YAVUZ, Nihat, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 2013, s. 407.; İNCEOĞLU, s. 47.

²⁴ Bu irade açıklamasının temsilcinin hukuk alanına ulaşmasının “hukuki işlem” mi, yoksa “hukuki sonuç” mu doğurduğu konusunda doktrinde tartışmalar mevcuttur. Bir görüş temsil yetkisinin temsilciye ulaşması ile onun temsil yetkisiyle yetkilenmiş olmasını “hukuki sonuç” olarak kabul etmemektedir. Çoğunluk olan diğer görüş ise, temsil olunanın temsil yetkisini verme irade açıklaması temsilciye ulaşınca “hukuki sonuç” gerçekleşir ve “hukuki işlem” oluşur demektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. AKYOL, s. 165.

²⁵ REİSOĞLU, s. 150.; İNCEOĞLU, s. 47.

²⁶ AKYOL, s. 158.; İNCEOĞLU, s. 47.

²⁷ RUHİ, Ahmet Cemal, Sözleşmeler Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 42.

anlamında tam ehliyetli olması gerekir. Tam ehliyetli olmayan kimseler yalnız başlarına yapabilecekleri işlerin dışında kalan işlemlere ilişkin temsil yetkisini genel kurallar çerçevesinde, kanuni temsilcilerinin rızalarıyla verebilirler²⁸. Temsil olunan temyiz kudretine sahip değilse, temsil yetkisi batıldır. Temsil yetkisi verilen temsilcinin ise, ayırt etme gücüne sahip olması yeterlidir²⁹. Hukuki işlem, temsil olunan adı ve hesabına yapıldığından, yani temsilci kendisi borç altına girmediğinden TMK. m. 16/I anlamında tam ehliyetli olması şart değildir. Ancak temsilcin temsil yetkisini kullanırken açıkladığı beyandaki irade bozuklukları hukuki işlemi sakatlar. Bunun yanında hukuki işlemi temsilci yaptığından, temsilcinin üçüncü kimseyi aldatması durumunda ise, üçüncü kişinin aldatması olarak kabul edilmez³⁰.

C. Temsil Yetkisinin Verilmesinde Şekil

Temsil yetkisi vermeye ilişkin hukuki işlemin geçerliliği kural olarak şekle tabi değildir³¹. Yetki sözlü olarak verilebileceği gibi, yazılı olarak da verilebilir. Öğretide hâkim görüş, temsilcinin yapacağı hukuki işlem şekle tabi olsa bile, bu hususta temsil yetkisi veren beyanın ispat hukuku yönü saklı kalmak şartıyla şekle tabi olmadığını savunmaktadır; ancak katıldığımız görüşe göre ise, temsilcinin yapacağı hukuki işlem kanunda geçerlilik şartına tabi tutulmuşsa, şeklin aynı koruyucu amacının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yetkilendirme işleminin de aynı şekle uyulmak suretiyle yapılması gerekir³². Zira 1512 sayılı Noterlik Kanunu m. 89’da, “*Niteliği bakımından tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşme ve vekâletnamelerle, vasiyetname, mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış, gayrimenkul satış vaadi, vakıf senedi, evlenme mukavelesi, evlat edinme ve tanıma, mirasın taksimi sözleşmesi ve diğer kanunlarda öngörülen sair işlemler Noterlik Kanunu m. 84-89 arasında bahsedilen*

---

²⁸ REİSOĞLU, s. 118.

²⁹ YAVUZ, s. 407.

³⁰ ANTALYA, s. 376.

³¹ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2014, s. 437.; UYGUR, Turgut, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C. I, 2. Baskı, Ankara 2012, s. 369.; YAVUZ, s. 407.

³² ANTALYA, s. 374.

şekil şartlarına uygun olarak düzenlenirler” denilmektedir. İspat şekli bakımından ise, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 200 vd. hükümleri uygulama bulur³³.

Temsil yetkisi, temsilciye verilen bir belge ile açıklanmış olabileceği gibi, üçüncü kişilere yapılacak sözlü, yazılı beyanlarla veya gazetede ilan edilmek suretiyle de duyurulması mümkündür³⁴. Burada önemli olan şey, temsil olunanın yetkilendirme iradesinin, temsilci olacak kişinin hukuki alanına girmesidir.

III. BAŞKASI ADINA HAREKET EDİLDİĞİNİN AÇIKLANMASI

A. Açıklama İlkesi

Temsil ilişkisinin geçerli olması TBK. m. 40/I gereği, her şeyden önce temsilcinin temsil olunanın adına ve hesabına hareket etmesine bağlıdır. Bunun sonucu olarak, yapılan işlemin hukuki sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur. Temsilci, temsil iradesi ile hareket ettiği halde hukuki işlemi yaparken bu sıfatını karşı tarafa bildirmemiş ise sözleşmenin alacak ve borçları kendisine ait olur³⁵. TBK. m. 40/II’de bu kuralın üç istisnasına yer verilmiştir. Buna göre, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci veya temsil olunanın biri ile yapması farksız ise, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur.

Sonuç olarak doğrudan temsilin varlığı için, temsil yetkisine sahip temsilcinin, hukuki işlem yaparken bunu başkasının adına yaptığını bildirmesi veya temsilcinin başkası adına hareket ettiğinin hal ve şartlardan anlaşılabilir olması veya işlemin temsilci veya temsil olunan ile yapılmasının farksız bulunması gerekmektedir³⁶. Aksi takdirde yapılan

³³ UYGUR, s. 368.

³⁴ YAVUZ, s. 407.

³⁵ UYGUR, s. 369.

³⁶ RUHİ, s. 43.

hukuki işlemin hükümleri temsil olunana değil, temsilciye ait olur³⁷. Yani bu halde artık doğrudan temsil değil, dolaylı temsil meydana gelir. Ancak sözleşme geçerlilik şartına tabi ise, temsilcinin kimin adına hareket ettiğinin sözleşmede belirtilmesi gerekir, karşı taraf için sözleşmenin kiminle yapıldığının öneminin bulunmadığı söylenemez³⁸.

B. Açıklama İlkesinin İstisnası: İlgili İçin İşlem

1) İlgili İçin Açık İşlem

Açıklama ilkesi gereğince, temsilci sadece başkası adına hareket ettiğini belirtmekle yetinmemeli, aynı zamanda adına hareket edilen kişinin kim olduğunu da açıklamalıdır³⁹. Kanunda bu yönde bir düzenleme bulunmamasına rağmen, doktrinde temsilcinin temsil ettiği kişinin adını açıklamaksızın “*ilgili şahıs adına*” işlem yapmasının ve temsil olunanın adının sonradan açıklanmasının mümkün olduğu kabul edilmektedir⁴⁰. Bu duruma “*ilgili için açık işlem*” denilmektedir⁴¹. Temsil olunanın sözleşmenin tarafı olarak açık bırakılması durumunda, temsil olunan kişi belirtilene kadar sözleşme kurulmuş olmasına rağmen sonuçlarını doğurmaz, sözleşme askıda geçersizdir⁴².

Üçüncü kişi TBK. m. 47 hükmünden kıyasen yararlanarak, temsilciye temsil olunanı bildirmesi için uygun süre verebilir. Bu sürenin sonunda temsilci temsil olunan kişinin kim olduğunu üçüncü kişiye

³⁷ AKYOL, s. 39.; REİSOĞLU, s. 150.; ESENER, Turhan, Mukayeseli Hukuk Ve Hususiyet Türk - İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961, s. 115-116.

³⁸ NOMER, s. 95. Konu ile ilgili Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 1. HD. T. 23.02.2012, E. 2012/452, K. 2012/1796; Yarg. 1. HD. T. 23.02.2006, E. 2005/14392, K. 2006/1778; Yarg. 1. HD. T. 10.04.2002, E. 2002/3822, K. 2002/5448; Yarg. 1. HD. T. 02.10.2001, E. 2001/9377, K. 2001/10089. Bkz. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (E.T. 09.04.2015).

³⁹ AKYOL, s. 196.

⁴⁰ İNCEOĞLU, s. 56. Doktrinde bu görüşte olan yazarlar ESENER, s. 109.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 167.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 678.; AKÜNAL, Teoman, Türk-İsviçre Borçlar Kanunu'nda İlgili İçin İşlem Teorisi, İstanbul 1975, s. 12 vd.

⁴¹ ANTALYA, s. 371.

⁴² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 681.

bildirmezse, üçüncü kişi sözleşme ile bağlı olmaktan kurtulur⁴³. Resmi şekilde yapılması gereken bir sözleşmede, (meselâ, tapuda resmi senede bağlanan bir taşınmaz satışı veya noter önünde düzenlenen taşınmaz satış vaadi sözleşmesi) ilgili için açık işlem yoluna başvurulamaz. Zira Noterlik Kanunu m. 79 gereği, bu gibi sözleşmelerde sözleşmenin her iki tarafının kimliğinin resmi senette bulunması zorunludur.

2) İlgili İçin Örtülü İşlem

Temsilcinin, temsil olunan kişinin adı ve hesabına hareket ettiğini bildirmemiş, ayrıca hal ve vaziyetten de temsilci olduğu anlaşılamamasına rağmen, üçüncü kişi için “*hukuki işlemi temsilci veya temsil olunandan birisi ile yapılmış olması farksız ise*”, temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı işlemin hak ve borçları temsil olunana ait olur⁴⁴. İlgili için örtülü işlemin kabul edilebilmesi için, doğrudan temsilin diğer şartlarının gerçekleşmiş olması gerekir⁴⁵. Yani, temsilcinin temsil yetkisi bulunmalı ve temsilci temsil olunan adına hareket ediyor olmalıdır.

Üçüncü kişi için farksızlık unsuru değerlendirilirken, bakılacak olan husus üçüncü kişinin bu sözleşmeyi önüne gelen herhangi bir kişiyle yapıp yapmayacağı değildir⁴⁶. Bakılması gereken, üçüncü kişi açısından somut olayda söz konusu hukuki işlemin temsilci veya temsil olunan ile yapılmış olmasının kendisi için fark edip etmediğidir⁴⁷. Meselâ, marketten yapılan elden satışta, satıcı satış parasını peşin aldığı için, sözleşmenin temsilciyle mi temsil olunanla mı yapıldığını önemsemez. Buna karşın bu istisna durum, bankadan yapılan havalelerde uygulanmaz. Zira tarafların ilgili sözleşmeye bağlılığı söz konusudur.

⁴³ İNCEOĞLU, s. 63.

⁴⁴ ANTALYA, s. 371.

⁴⁵ AKYOL, s. 196.

⁴⁶ İNCEOĞLU, s. 69.

⁴⁷ OĞUZMAN/ÖZ, s. 168.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 683.

3. TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI

I. GENEL OLARAK

Temsil yetkisinin kapsamı TBK. m. 41/I'de belirtildiği üzere, başkası adına ve hesabına temsil kanundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere göre belirlenir. Bunun yanında hukuki bir işlemde doğan doğrudan temsilde temsilcinin temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, TBK. m. 41/I'e göre, bu yetkinin dayandığı hukuki işleme göre belirlenir. Temsil yetkisinin verilmesi hukuki bir işlem olduğundan, hukuki işlemlerin geçerlilik şartlarına tabi olacaktır. Bu anlamda, temsil yetkisi TBK. m. 27 kapsamında ancak hukuka ve ahlâka uygun hukuki işlemleri yapılması için verilebilir. Temsil olunanın bu yönde bir talimatı olmamasına rağmen, temsilci hukuka ve ahlâka aykırı işlem yapmışsa temsil olunanın sorumluluğu doğmaz⁴⁸.

Temsil yetkisinin verilmesi tek taraflı hukuki bir işlemdir. Bu sebeple, temsil olunan rızai temsil hallerinde temsil yetkisinin kapsamını belirleme hususunda kural olarak serbesttir. Bu durumda, öncelikle irade beyanının yorumlanmasında temsil olunanın gerçek arzusuna mı bakılacağı, yoksa güven ilkesi uyarınca temsilcinin yetki beyanına vermesi gereken anlamın mı esas alınacağı sorununun çözülmesi gerekmektedir. Bizimde katıldığımız doktrindeki hâkim görüşe göre, temsil yetkisinin dayandığı hukuki işlem, yani temsil edilenin irade beyanı, tereddüt halinde, güven ilkesine göre yorumlanır ve bu suretle yetkinin kapsamı belirlenir⁴⁹. Buna karşılık temsilci, temsil edileni fiilen doğru olarak anlamışsa temsil yetkisinin içerik ve kapsamı, bu anlamaya göre tespit edilir. Nihayet, temsil yetkisinin kapsamı üçüncü kişilere bildirilmişse, kapsam TBK. m. 41/II gereği üçüncü kişilere yapılan bildiriye göre belirlenir. Türk Borçlar Kanunu gibi İsviçre Borçlar Kanunu da m. 33/III'de üçüncü kişinin iyi niyetinden bahsetmemiştir⁵⁰.

---

⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. **BAŞPINAR, Veysel**, Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Ankara 2004.

⁴⁹ **EREN**, s. 441.; **İNCEOĞLU**, s. 159.

⁵⁰ **OĞUZMAN/ÖZ**, s. 176.

II. YETKİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI

Temsilci kendisine verilen yetkiyi, TBK. 506/II gereği temsil olunan yararına uygun şekilde kullanmakla yükümlüdür. Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından bahsedebilmek için, temsilcinin temsil olunanla arasındaki iç ilişkiden doğan yükümlülüklerine aykırı davranarak, temsil olunanın yararına olan bir işlemi üçüncü bir kişiyle yapması gerekir⁵¹. Söz konusu yetki, sınırları içinde kalınmış olsa dahi temsil olunanın çıkarlarına aykırı bir şekilde kullanılmışsa, temsilci bakımından hakkın kötüye kullanılması söz konusudur⁵².

Temsilcinin işlem yaptığı üçüncü kişi, temsilcinin temsil yetkisine güvenmekte haklı ise, temsil olunanın yararı ile üçüncü kişinin yararı arasında çatışma olur. Kural olarak, temsilci ile sözleşme yapan üçüncü kişi iyiniyetli ise yani temsilcinin hakkını kötüye kullandığını bilmiyorsa ve bilebilecek durumda değilse, TMK. m. 3 gereği yapılan sözleşme temsil olunanı bağlar⁵³. Bu durumda temsil yetkisini kötüye kullanan temsilci, temsil olunanın bu nedenle uğradığı zararı tazminle yükümlüdür⁵⁴. İstisnai olarak, “hileli anlaşma” ve “üçüncü kişinin kötü niyetli olması” durumlarında, temsil olunanın yararına üstünlük tanınarak, temsil yetkisi kötüye kullanıldığı için yapılan sözleşme geçersiz olur⁵⁵. Böylece, üçüncü kişi temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını biliyorsa veya bilebilecek durumdaysa yani iyiniyetli değilse, TMK. m. 3 gereği yapılan sözleşme temsil olunanı bağlamaz. Hileli anlaşma ise, yetkili temsilcinin temsil yetkisini temsil olunanın çıkarlarını zedeleyecek şekilde kullanması

⁵¹ ANTALYA, s. 385.

⁵² REİSOĞLU, s. 154.

⁵³ Bkz. Yarg. 1. HD. T. 23.02.2006, E. 2005/14392, K. 2006/1778.; Yarg. 11. HD. T. 28.10.2008, E. 2007/3857, K. 2008/11976. Bkz. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (E.T. 11.04.2015). Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. AKYOL Şener, Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması, Yargı Dünyası, Eylül 2007, s. 13-34.

⁵⁴ Bkz. Yarg. 15. HD. T. 13.10.2005, E. 2005/5807, K. 2005/5402. Bkz. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (E.T. 11.04.2015).

⁵⁵ Bkz. Yarg. 11. HD. T. 21.12.2006, E. 2005/11117 K. 2006/13707.; Yarg. 1. HD. T. 23.02.2006, E. 2005/14392, K. 2006/1778. Bkz. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (E.T. 11.04.2015).

ve temsil olunan aleyhine temsilci yararına işlem yapmasıdır. Böyle bir durumda, üçüncü kişi ile temsilci arasında hileli anlaşma yapılmış olması, üçüncü kişinin kötü niyetli sayılması için yeterlidir.

III. YETKİNİN SINIRLANMASI

Temsil olunan temsil yetkisinin kapsamını istediği şekilde belirleyebileceği gibi, bu yetkiye sonradan sınırlamalar getirebilir veya geri alabilir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, temsil olunan, yetkinin kapsamını belirlemek konusunda kural olarak serbesttir⁵⁶. Buna karşın temsil olunan bu konudaki yetkisinden vazgeçemez, kendisini kısıtlayacak işlemler yapamaz. Temsil olunanın vermiş olduğu yetkiye ilişkin bir sınırın mevcut olmasının önemi ise, temsilci tarafından temsil yetkisinin sınırının aşılması durumunda kendisini gösterir⁵⁷. Gerçekten de TBK. m. 49'da, "*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fülle başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür*" denilmektedir. Bu kapsamda sınırın aşılması durumunda yetkisiz temsil hükümleri uygulama alanı bulur⁵⁸. Söz konusu sınırlamalar genellikle üç başlık altında karşımıza çıkmaktadır.

⁵⁶ Bu özgürlüğün TBK. m. 26 ile sınırlı olduğu şüphesizdir. Hukuka ve ahlaka aykırı bir konuda bir kimseye temsil yetkisi verilmesi mümkün olmadığı gibi temsil yetkisinin kapsamının temsil olunanın kişilik haklarına aykırı olmasına da imkân bulunmamaktadır.

⁵⁷ Davranış kuralları, her zaman kişilerin mutlak haklarını koruma amacını gütmeyiz. Bu kurallardan bazıları, kişilerin mutlak hakları dışında kalan veya hak niteliği taşımayan ekonomik menfaatlerini korumak amacını güderler. Bu normların koruduğu menfaatler arasında mutlak hak olmayan menfaatlerden, zarar görenin mameleki ve ticari menfaati de bulunmaktadır. Mutlak hak niteliğinde olmayan bu menfaatleri koruyan davranış kurallarına "*özel koruma normları*" denilir. Özel koruma normlarının ihlâlinin TBK m. 49/I anlamında hukuka aykırılık teşkil etmesi için özel koruma normunun, kişilerin hukuki bir varlığını ve özellikle mameleki bir menfaatini koruma amacı gütmesi gerekir. Özel koruma normları "*dolaylı koruma normları*" olarak da adlandırılabilir. İhlâl edilen davranış kurallarının, asli koruma amaçları vardır. Bazen söz konusu kurallar, bu amaçlarının yanında kişilerin hukuki varlık ve menfaatlerini de dolaylı olarak korurlar. Dolaylı koruma normlarının ihlâli halinde, mutlak bir hak ihlâl edilmemiştir; ancak bir zarar meydana gelmektedir. Öyleyse, ihlâlleri halinde "*şahsa*" veya "*şeye verilen zarar*" dışında "*diğer mameleki bir zarar*" ortaya çıkan bu tür davranış kurallarına aykırı hareket de hukuka aykırılık teşkil eder. Mutlak hakların ihlâl edilebilmesi için, şahsa veya şeye zarar verilmesi gerekir. *Oysa "diğer zarar"* mutlak hakların dışındaki menfaatlerin ihlâli halinde meydana gelir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ABİK, Yıldız**, Normun Koruma Amacı Teorisi, AÜHFD. C. 59, S. 3, Ankara 2010, s.345-448.

⁵⁸ **İNCEOĞLU**, s. 198.

Bunlar konu, kişi ve zaman bakımından sınırlamadır. Anlaşılacağı üzere sayılan sınırlamalar “*numerus clausus*” prensibine tabi değildir. Bu duruma belirli bazı işlemlerin yazılı şekilde yapılmasına ilişkin sınırlandırma şekli bakımından sınırlamaya örnek verilebilir.

A. Konu Bakımından Sınırlama

Temsil yetkisinin konu bakımından sınırlanması, temsilcinin temsil olunan adına yapabileceği hukuki işlemlerin kapsamının belirlenmesi anlamına gelmektedir⁵⁹. Temsil yetkisinin, temsilciye her türlü hukuki işlemin veya belirli bir kategoriye giren işlemlerin yapılabilmesi yetkisinin verilebildiği durumlarda “*genel temsil yetkisinden*”, buna karşılık sadece belirli bir hukuki işlemi yapabilme yetkisini içermesi durumunda “*özel temsil yetkisinden*” bahsetmek mümkündür⁶⁰. Genel yetkinin verilmiş olduğu durumlarda, kişinin malvarlığına ilişkin olarak kendi yapabileceği tüm işlemler için kural olarak temsilcinin yetkilendirilmiş olduğu kabul edilmektedir⁶¹. Özel yetkinin verilmiş olduğu durumlarda ise, belirli bir hukuki işlemin yapılması için verilen yetki anlaşılmaktadır⁶².

B. Kişi Bakımından Sınırlama

Temsil olunanın temsilciye, işlem yapılacak üçüncü kişi bakımından sınırlama yapmaksızın temsil yetkisi vermesi mümkün olduğu gibi, sadece belirli kişi veya kişiler ile işlem yapması ya da tam tersine belirli kişi ya da kişilerle işlem yapmaması şartıyla yetki vermesi durumunda temsil yetkisinin kişi bakımından sınırlanması söz konusu olur⁶³. Bu takdirde temsilcinin yetkisi bu kişi veya kişilerle sınırlıdır. A, T’ye sadece B Bankasından teminat mektubu almaya; taşınmazını sadece Ü isimli kişiye satmaya yetki vermesi örnek verilebilir.

⁵⁹ REİSOĞLU, s. 155.; ANTALYA, s. 383.; KILIÇOĞLU, s. 234.; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 136.

⁶⁰ UYGUR, s. 377.; İNCEOĞLU, s. 200.

⁶¹ EREN, s. 442.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 176.

⁶² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 655.

⁶³ ESENER, s. 73.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 179.

C. Zaman Bakımından Sınırlama

Temsil olunan, temsil yetkisini zaman bakımından da sınırlayabilir. Buna göre temsil olunan, temsil yetkisini belirli bir zamandan itibaren hüküm ve sonuç doğurmak veya belirli bir zamana kadar geçerli olmak üzere verebilir⁶⁴. Temsil yetkisinin erteleyici bir şarta bağlı olarak verilmesi de mümkündür. Bu takdirde temsilcinin şartın gerçekleşmesinden veya sürenin başlamasından önce ya da sona ermesinden sonra yaptığı hukuki işlemler, temsil olunanı bağlamaz⁶⁵. Bu gibi hallerde yetkisiz temsil söz konusu olur. Bununla birlikte temsil olunan, hukuki işlemi sonradan onarsa, söz konusu işlem kendisi için de geçerli olur⁶⁶. Ancak, sözleşmenin onanmaması, yetkisiz temsilciyi üçüncü kişinin bu yüzden uğradığı zararları tazmin etmek mecburiyetinde bırakır⁶⁷.

IV. TEMSİLCİNİN KENDİSİYLE SÖZLEŞME YAPMASI (ÇİFTE TEMSİL)

Temsilcinin bir sözleşmeyi, hem temsil edilen tarafın temsilcisi, hem de karşı taraf (üçüncü kişi) olarak yapmasına, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması denir⁶⁸. Temsilcinin bir sözleşmeyi, her iki tarafı da temsil ederek yapması durumunda da çifte temsil ilişkisi söz konusu olur⁶⁹. TBK’da temsilcinin sözleşmeyi kendisiyle yapmasını veya

---

⁶⁴ KILIÇOĞLU, s. 234.

⁶⁵ EREN, s. 441.

⁶⁶ ESENER, s. 76.

⁶⁷ BELGESAY, Mustafa Reşit, Hukuki Muamelelerde Temsil, İstanbul 1941, s. 138; GÖNENSAY, A. Samim, Borçlar Hukuku 1. Cilt, İstanbul 1948, s. 144; TUNÇOMAĞ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku I. Cilt Genel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 1976, s. 423; ÖZSUNAY, Ergun, Borçlar Hukuku I, 2. Baskı, İstanbul 1983, s. 144; İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı, Ankara 1984, s. 229; ÖNEN, Turgut, Borçlar Hukuku, Ankara 1996, s. 82; EREN, s. 458; AKYOL, s. 536; AKINCI, Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerine Hazırlanmış 5. Baskı, Konya 2011, s. 132; UYGUR, s. 393; ANTALYA, s. 402.

⁶⁸ ESENER, s. 248; EREN, s. 446.; TEKİNAY Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 1993. s. 179 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 166 vd.

⁶⁹ ESENER, s. 284; EREN, s. 446.;

temsilcinin iki tarafın temsilcisi olarak işlem yapmasını (çifte temsil) yasaklayan açık bir hüküm yoktur. Kanunda mevcut olan boşluğun BGB § 181'den esinlenerek çözümlenmesi gereği doktrinde kabul görmektedir⁷⁰. Bu sebeple iki istisna dışında temsiline kendisiyle veya iki tarafın temsilcisi olarak işlem yapması söz konusu olamaz⁷¹. Temsilcinin kendisiyle veya iki tarafın temsilcisi olarak sözleşme yapması halinde, temsilci, temsil olunanın yararını değil de kendi yararını düşünerek hareket edebilir⁷². Bu nedenle, temsilcinin kendisi ile sözleşme yapmış olması veya çifte temsil halinde, sözleşmenin niteliği bir çıkar çatışmasına imkân vermiyorsa veya temsilcinin kendisiyle sözleşme yapmasına açıkça yetki verilmişse ya da temsilcinin yapmış olduğu sözleşmeye temsil olunan sonradan rıza göstermişse sözleşmenin geçerliliği kabul edilmektedir⁷³.

Gerek çift temsilde, gerekse temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması halinde, temsilci özel olarak yetkili kılınmamış veya işin niteliği buna elverişli değilse, sözleşme temsil olunanı bağlamaz ve sözleşme yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur⁷⁴. Askıdaki hükümsüzlük müeyyidesine tâbi olan sözleşme, ancak temsil olunanın vereceği onama

⁷⁰ ANTALYA, s. 384.

⁷¹ EREN, s. 446.; UYGUR, s. 371.

⁷² İNCEOĞLU, s. 223.

⁷³ Yargıtay da bir kararında: "...Bir kişinin birkaç gerçek ve tüzel kişiyi temsil etmesine yasal bir engel bulunmamaktadır. Ancak birden fazla gerçek veya tüzel kişiyi temsil eden kişi kendi kendisiyle değil üçüncü bir kişiye karşı hukuki muamelede bulunur. Çifte temsil halinde temsilciye açık bir yetki verilmişse veya böyle bir muameleden dolayı temsil olunanın zarara uğraması tehlikesi yoluna çifte temsil geçerlidir. Somut olayda davacı şirket temsilcinin mallarını gerçek fiyatının çok altında temsil yetkisi bulunan davalı şirkete sattığını ileri sürdüğüne göre zarar uğrama ihtimali mevcuttur. Bu nedenle temsilcinin yaptığı işlem davacıyı bağlamaz. Mahkemece bu yönde gözetilerek malların rayiç bedeline göre davacının uğradığı zararın tespit edilerek yazılı şekilde hüküm kurulmasında bir isabetsizlik bulunmamaktadır..." olduğu görüşündedir. **Yarg. 19.HD. T. 1.2.2007 K. 6832, E. 692**, Bkz. YAVUZ, Nihat, Vekilin; Müvekkil Adına Veya Hesabına Bizzat Kendisi İle İşlem Yapabilmesi (Kendisiyle Sözleşme Yapması) ve Sözleşmenin İki Tarafını Temsil Edebilmesi (Çifte Temsil) Sorunu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XII, Y. 2008, Sa. 1-2 s. 1301-1302.

⁷⁴ UYGUR, s. 371.; AKINCI, s.132. Ayrıntılı bilgi için bkz. ALTINER, Fatma Zeynep, Temsil, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2009.

ile geçerli olur⁷⁵. Onama, geçmişe etkili sonuçlar doğurur⁷⁶. Böylece onama, yetkisiz olarak yapılan sözleşmeyi sanki baştan itibaren temsil yetkisi varmış gibi geçerli hale getirir⁷⁷. Buna karşılık, onama verilmediği takdirde askıdaki hükümsüzlük, kesin hükümsüzlüğe dönüşür⁷⁸.

V. BİRDEN FAZLA KİMSEYE TEMSİL YETKİSİ VERİLMESİ

Temsil edilen, temsil yetkisini, bir kişiye verebileceği gibi birden çok kişiye de verebilir. Birinci halde “tek temsil ilişkisi” ikinci halde ise “toplu temsil ilişkisi” söz konusu olur⁷⁹. Tek temsil ilişkisinde, bir tek temsilci hukuki işlemi yapma yetkisine sahiptir. Toplu temsil ilişkisi ise, kendi içinde tekrar ikiye ayrılır. Bunlar, “*müteselsil temsil ilişkisi*” ile “*müşterek temsil ilişkisi*”dir. Müteselsil temsilde, temsilcilerden her biri, temsil edilen adına tek başına hareket ederek istenilen sözleşmeyi veya hukuki işlemi yapabilir⁸⁰. Müşterek temsilde ise, yapılacak işlemin temsil olunanı bağlayabilmesi için, temsilcilerin birlikte hareket ederek hukuki işlemi birlikte yapmaları gerekir⁸¹.

Müşterek temsilde birlikte hareketten amaç, temsilcilerin hep birlikte aynı anda hareket etmeleri değildir. Temsilciler, zaman itibarıyla aynı anda hareket edebilecekleri gibi, birbiri ardına da hareket edebilirler.

⁷⁵ ESENER, s. 285.

⁷⁶ TUNÇOMAĞ, s. 421.; VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet / ÖZDEMİR, Refet, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 1987, s. 97.; ÖNEN, s. 81.; EREN, s. 455.; NOMER, s. 106.; UYGUR, s. 391.; KARAHASAN, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler Öğreti Yargıtay Kararları İlgili Mevzuat, Ankara 2003, s. 406.; AKYOL, s. 463.; ANTALYA, s. 402.

⁷⁷ GÖNENSAY, s. 143; TUNÇOMAĞ, s. 421; ŞAKİR, Berki, Türk Borçlar Kanununda Temsil, BATİDER., C. VIII, S. 1, Y. 1975, s. 31; VELİDEDEOĞLU / ÖZDEMİR, s. 98; ÖNEN, s. 81; EREN, s. 455; DERYAL, Yahya / GENÇ, Cemal, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2010, s. 188; NOMER, s. 106; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 105; UYGUR, s. 391; KILIÇOĞLU, s. 246; KARAHASAN, s. 406; AKYOL, s. 463; ANTALYA, s. 402; ÇİÇEK, Banu, Türk Borçlar Hukukunda İradi Temsil Yetkisinin Sona Ermesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010, s. 19.

⁷⁸ EREN, s. 447.;

⁷⁹ EREN, s. 443.; İNCEOĞLU, s. 225.

⁸⁰ İNCEOĞLU, s. 225.

⁸¹ EREN, s. 443.

Bu son halde, en sonuncu temsilcinin irade beyanıyla hukuki işlem tamamlanır⁸². Müşterek temsilde, temsilciler birbirini kaim temsilci tayin edemeyecekleri gibi, bir hukuki işlemi tek başına bağımsız olarak yapma yetkisini de veremezler⁸³. Zira bu durum, müşterek temsilden beklenen faydayı ortadan kaldırır. Birden çok temsil ilişkisinin, müteselsil temsil mi, yoksa müşterek temsil mi olduğu temsil belgesinin veya vekâlet sözleşmesinin yorumundan tespit edilir⁸⁴.

4. DOĞRUDAN TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİ

I. TEMSİL YETKİSİNİ SONA ERDİREN SEBEPLER

A. Genel Olarak

Temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin sebepler Türk Borçlar Kanunu'nda iki ayrı madde halinde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki, temsil yetkisinin temsil olunan tarafından tamamen veya kısmen geri alınması hususunu düzenleyen TBK. m. 42 hükmüdür. Diğer düzenleme olan TBK. m. 43 ise, sona erme sebepleri olarak, temsil olunan veya temsilciden birinin ölmesi, bu kimseler hakkında gaiplik kararı verilmesini, fiil ehliyetinin kaybını veya içlerinden birinin ya da her ikisinin iflas etmesini, tüzel kişilerce veya tüzel kişilere verilen yetkilerde ise, tüzel kişiliğin son bulmasını göstermektedir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu “*irade beyanıyla temsil olunanın temsil yetkisinin geri alınması*” ile “*ölüm, ehliyetsizlik ve diğer durumlar*” arasında ayırım yapmıştır. İkinci gruba giren durumlara çoğu zaman, “*kanun gereği sona erme veya kendiliğinden sona erme*” de denilmektedir. Bizde çalışmamızda kendiliğinden sona erme ifadesini kullanacağız.

B. Temsil Yetkisinin İradi Olarak Sona Ermesi

Bir kimseye temsil yetkisinin verilmesi, temsil olunanın ona karşı duyduğu güvenin açık bir göstergesidir. Herhangi bir sebepten ötürü bu güven sarsılmışsa, tek taraflı irade beyanı ile verilmiş olan yetkinin yine tek taraflı bir irade beyanı ile her zaman ve sebep göstermeksizin geri

⁸² OĞUZMAN/ÖZ, s. 167 vd.

⁸³ ESENER, s. 75.; İNCEOĞLU, s. 225

⁸⁴ EREN, s. 443.

alınabilmesi gerekir⁸⁵. Gerçekten de kanun koyucu TBK. m. 42/I'de; *“Temsil olunan, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlandırabilir veya geri alabilir”* diyerek temsil olunana bu imkânı tanımıştır.

Temsil yetkisi, kural olarak her zaman geri alınabilmesine karşın geri alma, temsilcinin temsil olunan adına iyiniyetli üçüncü kişi ile işlem yapmasından önce gerçekleşmelidir. İşlemden sonra yapılan geri alma, TBK. m. 45 uyarınca hukuki sonuç doğurmaz. Zira TBK. m. 45/I'de, *“temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağılırlar”* düzenlemesi mevcuttur. Bunun yanında, temsil yetkisinin geri alındığı üçüncü kişilere bildirilmişse, temsilci, temsil yetkisinin kaldırıldığını henüz öğrenmemiş olsa dahi temsil yetkisinin kaldırıldığını bilen üçüncü kişiler temsilcinin var olduğunu düşündüğü temsil yetkisine dayanamazlar⁸⁶.

Temsil olunanın yapacağı geri alma “tam” olabileceği gibi “kısmi” de olabilir. Tam geri almada temsil olunan, tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile temsilcinin mevcut sıfatına son verir. Diğer bir ifadeyle, temsil olunan, temsilciyi görevinden azledebilir⁸⁷. Ayrıca temsil olunanın temsil yetkisini tamamen veya kısmen kaldırabilme yetkisinden feragat etmesi mümkün değildir⁸⁸. Tam geri almayı sağlayan tek taraflı irade beyanı, bozucu yenilik doğuran bir işlem olmasına karşın, yetkinin kısmen geri alınmasına ilişkin beyan değiştirici yenilik doğan işlemler kategorisine girer⁸⁹. Her iki durumda da, geri alma beyanının temsilcinin hukuk alanına ulaştığı anda temsil yetkisi ileriye etkili olarak son bulur

---

⁸⁵ ANTALYA, s. 91-92.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 706.

⁸⁶ OĞUZMAN/ÖZ, s. 183.; HATEMİ/GÖKYAYLA, s. 103.; NOMER, s. 105.; KILIÇOĞLU, s. 237.; ANTALYA, s. 706.; YAVUZ, s. 418.; RUHİ, s. 46-47.; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 137.

⁸⁷ Uygulama da bu konuda zaman zaman “Azil” kelimesi de kullanılmaktadır.

⁸⁸ GÜLERCİ/KILINÇ, s. 137.

⁸⁹ ANTALYA, s. 392.

veya sınırlanmış olur⁹⁰. Yetkilendirme işlemi şekli bakımından geçerlilik şartına tabi tutulmuş olsa bile, yetkinin geri alınması işlemi şekli bakımından herhangi bir geçerlilik şartına tabi değildir⁹¹.

Temsilcinin temsilcilikten çekilmesinin yani istifasının, temsil yetkisini sona erdirip erdiremeyeceği mevzusu doktrinde tartışmalıdır. Zira kanun koyucu TBK'da temsilcinin istifasından hiç bahsetmemiştir. Bir görüş, temsil yetkisinin verilmesinin temsilcinin kabulüne bağlı olmadığına dikkat çekmekte ve bu nedenle istifanın temsil yetkisini sona erdireceğini kabul etmenin çok tutarlı olmadığı savunulmaktadır. Türk Borçlar Kanunu'nda temsile ilişkin hükümlerde temsil yetkisinin geri alınması düzenlenmesine rağmen istifadan hiç söz edilmemiş olması bu görüşü destekler niteliktedir⁹². Ancak doktrinde hâkim görüş, temsilcinin temsil olunana yönelteceği tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile temsilcilik sıfatına son verebileceği yönündedir⁹³.

C. Temsil Yetkisinin Kendiliğinden Sona Ermesi

1) Genel Olarak

Temsil olunan aksini belirtmiş olmadıkça ve aksi işin icabından anlaşılmadıkça⁹⁴ temsil yetkisi TBK. m .43/I gereği, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer. Sona erme, buna yol açan sebebin meydana gelmesiyle kendiliğinden gerçekleşir. Ölüm anında, gaiplik kararın ilanından itibaren, fiil ehliyetinin kaybından itibaren ve son olarak iflasın kesinleşmesinden itibaren temsil yetkisi sona erer. Ancak temsil olunan kişi, yetkisinin ölümünden sonra devam edeceğini beyan etmişse veya müflisin iflas masasına girmeyen bir hukuki muamelesi söz konusu ise, temsil yetkisi ilk örnekte temsil olunan aksini beyan ettiği

⁹⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 182.; KILIÇOĞLU, s. 236.; REİSOĞLU, s. 158.

⁹¹ ANTALYA, s. 392.

⁹² OĞUZMAN/ÖZ, s. 182.; SARI, Suat, Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004, s. 214.

⁹³ ESENER, s. 198.; EREN, s. 447.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 686.; AKYOL, s. 426.; KILIÇOĞLU, s. 239.; İNCEOĞLU, s. 267.; RUHİ, s. 46.; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 138.

⁹⁴ Yarg. HGK. 25.9.1988, 7-2406/641, Bkz. UYGUR, s. 279-281.

için, ikinci örnekte aksi işin niteliğinden anlaşıldığı için, ölüm veya iflas ile sona ermiş sayılmaz⁹⁵.

2) Ölüm ve Gaiplik Kararı

Türk Borçlar Kanunu'nun 43'üncü maddesinin birinci fıkrasında, hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi durumlarında sona erer denilmektedir. Kanun koyucu temsil yetkisinin sona ermesi bakımından temsilcinin veya temsil olunanın ölümü arasında fark gözetmemiştir. Bu sebeple gerek temsilcinin gerekse temsil olunanın ölümü kural olarak temsil yetkisini kendiliğinden sona erdirir. Ancak kanun koyucu, işin özelliğinden ve tarafların aksini kararlaştırması durumlarını bu kuralın istisnaları olarak düzenlemiştir.

Ölümden sonrası için verilen temsil yetkisinin niteliği sağlar arası bir işlem mi, yoksa ölüme bağlı bir işlem mi olduğu konusunda doktrinde tartışma vardır. Bir görüşe göre, temsil olunan, verdiği temsil yetkisinin, kendisinin ölümüyle sona ermeyeceğini belirtmiş olduğu durumda, temsil olunanın ölümünden sonra terekesi üzerinde tasarruf amacı güttüğünden, ölüme bağlı tasarruf olarak nitelenmekte ve su sebeple ölüme bağlı tasarrufların şekline tabi olmalıdır denilmektedir⁹⁶. Diğer görüş olan Yargıtay'a göre ise, miras bırakanın sağlığında, ölümü halinde bir kişiye vermesi için, temsilciye bir miktar para bırakması, üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir. Dolayısıyla böyle bir yetkilendirme ölüme bağlı tasarruf şekline tabi tabi olmadığı gibi, herhangi bir şekilde de tabi değildir⁹⁷.

Gaiplik konusunda ise, gaiplik kural olarak ilan edilmesi gerekmez ve son haber alma tarihinden itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurur. Ancak böyle bir çözümün hukuk güvenliği açısından ciddi sıkıntılar

---

⁹⁵ OĞUZMAN/ÖZ, s. 184.

⁹⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 689.

⁹⁷ Yarg. 3. HD. T. 06.12.2004, E. 2004/12296, K. 2004/13423. Bkz. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (E.T. 13.04.2015).

doğuracağı düşünülerek doktrinde ki hâkim görüş gaiplik durumunda son haberin alındığı tarihe geriye yürümemesi gerektiği savunulmakta ve temsil yetkisinin gaiplik kararı verilmesi ile birlikte sona ereceği kabul edilmektedir⁹⁸. Zira temsil olunanın kişiliğinin önem arz etmediği faaliyetlerde ve özellikle yapılacak işin süratle yapılmasının gerektiği, aksi takdirde mirasçılardan zarar görebileceği durumlarda temsil yetkisinin devam etmesinin niteliği gereği olduğu kabul edilmektedir⁹⁹. Son olarak temsilcinin temsil olunanın ölümünden sonra yine temsil olunan tarafından yetkilendirilmiş olması durumunda mirasçılardan temsil yetkisini birlikte veya ayrı ayrı geri alma hakları saklıdır.

3) Fiil Ehliyetinin Kaybı

Temsil olunanın fiil ehliyetinin kaybı, kısıtlama kararına dayanıyorsa kısıtlama kararı ile temsilcinin temsil yetkisi sona erer¹⁰⁰. Buna karşılık temsil olunanın ayırt etme gücünden yoksun duruma düşme halinde ayırım yapmak gerekir. Uyuşturucu etkisi altında kendinden geçme sarhoşluk ve benzeri sebeplerle *geçici* olarak ayırt etme gücünün kaybedilmesi temsil yetkisinin son bulmasına yol açmaz¹⁰¹. Buna karşılık temsil olunanın bunadığı, akıl hastalığına yakalandığı gibi *sürekli* olarak ayırt etme kabiliyetini kaybeden kişi, henüz bir kısıtlama kararı bulunmamasına rağmen fiil ehliyetinden yoksun kalmış olacağından, onun vermiş olduğu temsil yetkisi fiili durumun gerçekleşmesinden itibaren sona erer¹⁰².

Ayırt etme gücünü *geçici* olarak kaybeden temsilci, bu süre içinde temsil olunan adına geçerli işlemler yapamaz¹⁰³. Ancak temsilcinin temsil

⁹⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 693.; İNCEOĞLU, s. 307.;

⁹⁹ ESENER, s. 268.; EREN, s. 450.

¹⁰⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 695.

¹⁰¹ İNCEOĞLU, s. 308.

¹⁰² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 695. Aksi yönde görüş için bkz. ANTALYA, s. 394. Antalya'ya göre, fiil ehliyetinin kaybı süreklilik arz etmekte ise, aksi kararlaştırılmadıkça ve işin niteliğinden anlaşılmadıkça, temsil yetkisi kendiliğinden sona ermez.

¹⁰³ İNCEOĞLU, s. 309.

yetkisi devam etmektedir sona ermez. Temsilcinin ayırt etme gücünü *sürekli* olarak kaybettiği andan itibaren, kısıtlama kararı verilmeden önce, temsil yetkisi sona ermiş olur¹⁰⁴. Zira ayırt etme gücünün sürekli olarak kaybetmiş bir kimse hakkında kısıtlama kararı verilmesi o kimsenin ehliyet durumuna ilişkin bir değişiklik yaratmaz¹⁰⁵.

4) İflas

Temsil olunanın iflas etmesi durumunda, iflasın açıldığı andan başlamak üzere¹⁰⁶, yetkilendirme işleminde bu durumun aksini düzenleme imkânı bulunmaksızın, iflas masasına dâhil mal ve değerlere ilişkin olarak onun tarafından verilmiş temsil yetkileri son bulur¹⁰⁷. İflas masası dışında kalan konulara ilişkin verilmiş olan temsil yetkileri, iflasın açılmasına rağmen varlığını sürdürür¹⁰⁸. Temsilcinin iflası durumunda ise, temsil olunanın ona duyduğu güven sarsılmış olacağından TBK. m. 43/I¹⁰⁹ gereğince, temsil yetkisi sona erer. Kanun metninden de anlaşılacağı üzere, yetkilendirme işleminde bu durumun aksinin düzenlenmiş olunmasına bir engel yoktur¹¹⁰.

---

¹⁰⁴ OĞUZMAN/ÖZ, s. 188.

¹⁰⁵ Sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun bir kişi hakkında kısıtlama kararı verilmesinin en önemli sonuçları, TMK. m. 410/II gereği kısıtlama kararının ilanı sebebiyle artık üçüncü kişilerin iyi niyet iddialarının dinlenmemesinde, ayrıca kısıtlanan ergin kişiye vasi atanmasında kendini gösterir.

¹⁰⁶ OĞUZMAN/ÖZ, bu konuda temsil yetkisinin sona ereceği anı “iflas kararının kesinleşmesi” anı olarak göstermektedir. Bkz. OĞUZMAN/ÖZ, s. 184.

¹⁰⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 701.

¹⁰⁸ ESENER, s. 186.

¹⁰⁹ TBK. m. 43/I; “Hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, ... temsilcinin... iflas etmesi durumlarında sona erer”.

¹¹⁰ ESENER, s. 196.

SONUÇ

Temsil kurumunda bir hukuki işlemi başkası adına yapan kimseye “*temsilci*”, temsilcinin adına hareket ettiği kişiye “*temsil olunan*”, temsilcinin kendisiyle hukuki işlem yaptığı kişiye de “*üçüncü kişi*” denilir. Buna karşılık bir kimsenin temsilci sıfatıyla diğer bir kişi adına hukuki işlem yapmasına “*temsil*”, temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişkiye “*temsil ilişkisi*”, yapılan hukuki muameleye de “*temsil yolu ile yapılan hukuki muamele*” denir.

Temsil ilişkisinde hukuki işlemi üçüncü kişi ile temsilci kurmasına rağmen yapılan işlemde doğan hukuki sonuçlar, temsil olunanın ad ve hesabında sonuç doğurmaktadır. Bunun için, diğer bir deyişle temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemde doğan hak ve borçların doğrudan doğruya temsil olunana ait olabilmesi için, “*temsil yetkisinin temsilciye verilmesi*” ile “*temsilcinin başkası adına hareket ettiğini karşı tarafa açıklanması*” şartlarının gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Temsil yetkisinin verilmesi bir hukuki işlem olduğundan, hukuki işlemlerin geçerlilik şartlarına tabi olacaktır. Temsil yetkisi vermede, diğer hukuki işlemlerde olduğu gibi ehliyete ilişkin genel kurallar uygulanır. Yani, temsil yetkisinin geçerli olarak verilebilmesi için, temsil olunanın TMK. m. 10 anlamında tam ehliyetli olması gerekir. Bununla birlikte, temsil yetkisi vermeye ilişkin hukuki işlemin geçerliliği kural olarak şekle tabi değildir. Ancak temsilcinin yapacağı hukuki işlem kanunda geçerlilik şartına tabi tutulmuşsa, şeklin aynı koruyucu amacının gerçekleşebilmesini sağlamak amacıyla yetkilendirme işleminin de aynı şekle uyulmak suretiyle yapılması gerekir.

Temsil yetkisinin verilmesi tek taraflı hukuki bir işlemdir. Bu sebeple, temsil olunan rızai temsil hallerinde temsil yetkisinin kapsamını belirleme hususunda TBK. m. 27 kapsamında hukuka ve ahlâka aykırı olmamak kaydıyla kural olarak serbesttir. Bu durumda, öncelikle irade beyanının yorumlanmasında temsil olunanın gerçek arzusuna mı bakılacağı, yoksa güven ilkesi uyarınca temsilcinin yetki beyanına vermesi gereken anlamın mı esas alınacağı sorununun çözülmesi

gerekmektedir. Bizimde katıldığımız doktrindeki hâkim görüşe göre, temsil yetkisinin dayandığı hukuki işlem, yani temsil edilenin irade beyanı, tereddüt halinde, güven ilkesine göre yorumlanır ve bu suretle yetkinin kapsamı belirlenir. Buna karşılık temsilci, temsil edileni fiilen doğru olarak anlamışsa temsil yetkisinin içerik ve kapsamı, bu anlamaya göre tespit edilir. Nihayet, temsil yetkisinin kapsamı üçüncü kişilere bildirilmişse, kapsam TBK. m. 41/II gereği üçüncü kişilere yapılan bildiriye göre belirlenir. Türk Borçlar Kanunu gibi İsviçre Borçlar Kanunu da m. 33/III'de üçüncü kişinin iyi niyetinden bahsetmemiştir.

Temsilcinin bir sözleşmeyi, hem temsil edilen tarafın temsilcisi, hem de karşı taraf (üçüncü kişi) olarak yapmasına, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması denir. Temsilcinin bir sözleşmeyi, her iki tarafı da temsil ederek yapması durumunda ise, çifte temsil ilişkisi söz konusu olur. TBK'da temsilcinin sözleşmeyi kendisiyle yapmasını veya temsilcinin iki tarafın temsilcisi olarak işlem yapmasını (çifte temsil) yasaklayan açık bir hüküm yoktur. Kanunda mevcut olan boşluğun BGB § 181'den esinlenerek çözümlenmesi gereği doktrinde kabul görmektedir. Bu sebeple iki istisna dışında temsilcinin kendisiyle veya iki tarafın temsilcisi olarak işlem yapması söz konusu olamaz. Gerek çift temsilde, gerekse temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması halinde, temsilci özel olarak yetkili kılınmamış veya işin niteliği buna elverişli değilse, sözleşme temsil olunanı bağlamaz ve sözleşme yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur. Zira temsilcinin kendisiyle veya iki tarafın temsilcisi olarak sözleşme yapması halinde, temsilci, temsil olunanın yararını değil de kendi yararını düşünerek hareket edebilir.

Son olarak, temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin sebepler Türk Borçlar Kanunu'nda iki ayrı madde halinde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki, temsil yetkisinin temsil olunan tarafından tamamen veya kısmen geri alınması hususunu düzenleyen TBK. m. 42 hükmüdür. Buna göre temsil yetkisi, kural olarak her zaman geri alınabilmesine karşın geri alma, temsilcinin temsil olunan adına iyiniyetli üçüncü kişi ile işlem yapmasından önce gerçekleşmelidir. İşlemden sonra yapılan geri alma,

TBK. m. 45 uyarınca hukuki sonuç doğurmaz. Diğer düzenleme olan TBK. m. 43 ise sona erme sebepleri olarak, temsil olunan veya temsilciden birinin ölmesi, bu kimseler hakkında gaiplik kararı verilmesini, fiil ehliyetinin kaybını veya içlerinden birinin ya da her ikisinin iflas etmesini, tüzel kişilerce veya tüzel kişilere verilen yetkilerde ise, tüzel kişiliğin son bulmasını göstermektedir. Sona erme, buna yol açan sebebin meydana gelmesiyle kendiliğinden gerçekleşir. Ölüm anında, gaiplik kararın ilanından itibaren, fiil ehliyetinin kaybindan itibaren ve son olarak iflasın kesinleşmesinden itibaren temsil yetkisi sona erer. Ancak temsil olunan kişi, yetkisinin ölümünden sonra devam edeceğini beyan etmişse veya müflisin iflas masasına girmeyen bir hukuki muamelesi söz konusu ise, temsil yetkisi ilk örnekte temsil olunan aksini beyan ettiği için, ikinci örnekte aksi işin niteliğinden anlaşıldığı için, ölüm veya iflas ile sona ermiş sayılmaz.

BİBLİYOGRAFYA

- ABİK, Yıldız : Normun Koruma Amacı Teorisi, AÜHFD. C. 59, S. 3, Ankara 2010, s.345-448.
- AKINCI, Şahin : Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerine Hazırlanmış 5. Baskı, Konya 2011.
- AKINTÜRK, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2006.
- AKÜNAL, Teoman : Türk-İsviçre Borçlar Kanunu'nda İlgili İçin İşlem Teorisi, İstanbul 1975.
- AKYOL, Şener : Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması, Yargı Dünyası, Eylül 2007 (Kısaltılışı; AKYOL, Kötüye Kullanılması).
- : Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009 (Kısaltılışı; AKYOL).

- ALTINER, Fatma Zeynep : Temsil, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2009.
- ANTALYA, O. Gökhan : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 2. Baskı, İstanbul 2012.
- BAŞPINAR, Veysel: Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Ankara 2004.
- BELGESAY, Mustafa Reşit : Hukuki Muamelelerde Temsil, İstanbul 1941.
- ÇİÇEK, Banu : Türk Borçlar Hukukunda İradi Temsil Yetkisinin Sona Ermesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010.
- DERYAL, Yahya / GENÇ, Cemal : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2010.
- EREN, Fikret : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2014.
- ESENER, Turhan : Mukayeseli Hukuk Ve Hususiyle Türk - İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961.
- FEYZİOĞLU, Necmettin Feyzi : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1976.
- GÖNENSAY, A. Samim : Borçlar Hukuku 1. Cilt, İstanbul 1948.
- GÜLERCİ, Altan Fahri /
- KILINÇ, Ayşe : 6098 Sayılı TBK ile Karşılaştırmalı Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2011.
- GÜNAY, Cevdet İlhan : Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 2012
- HATEMİ, Hüseyin/
- GÖKYAYLA, Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 2. Baskı, İstanbul 2012.
- İNAN, Ali Naim : Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı, Ankara 1984.

- İNCEOĞLU, M. Murat : Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2009.
- KARAHASAN, Mustafa Reşit: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler Öğreti Yargıtay Kararları İlgili Mevzuat, Ankara 2003.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Ankara 2012.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip /
HATEMİ, Hüseyin /
SEROZAN, Rona/
ARPACI, Abdülkadir: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, 5. Bası, İstanbul 2010.
- NOMER, Haluk N. : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, İstanbul 2012.
- OĞUZMAN, M. Kemal /
ÖZ, Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası, İstanbul 2012.
- ÖNEN, Turgut : Borçlar Hukuku, Ankara 1996.
- ÖZSUNAY, Ergun: Borçlar Hukuku I, 2. Baskı, İstanbul 1983.
- REİSOĞLU, Sefa : Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2012.
- RUHİ, Ahmet Cemal: Sözleşmeler Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2013.
- SARI, Suat : Vekâlet Sözleşmesinin Tek Tarafı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004.
- ŞAKİR, Berki : Türk Borçlar Kanununda Temsil, BATİDER., C. VIII, S. 1, Y. 1975, s. 15-32.
- TEKİNAY Selahattin Sulhi /
AKMAN, Sermet /
BURCUOĞLU, Haluk /
ALTOP, Atilla : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 1993.
- TUNÇOMAĞ, Kenan : Türk Borçlar Hukuku I. Cilt Genel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 1976.

UYGUR, Turgut : Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C. I, 2. Baskı, Ankara 2012.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet /

ÖZDEMİR, Refet : Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 1987.

YAVUZ, Nihat : Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 2013 (Kısaltılışı; YAVUZ).

----- : Vekilin; Müvekkil Adına Veya Hesabına Bizzat Kendisi İle İşlem Yapabilmesi (Kendisiyle Sözleşme Yapması) ve Sözleşmenin İki Tarafını Temsil Edebilmesi (Çifte Temsil) Sorunu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XII, Y. 2008 (Kısaltılışı; YAVUZ, Çifte Temsil).

YARARLANILAN İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>